

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 69.

Koosolek 27. novembril 1918 Ajutise Valitsuse ruumides
endises Mereväe klubis, Tallinnas, Raekojaplatsil.

Koosolek kell 2 p. l.

Koos oli 32 maanõunikku: Hans Roos, P. Põld, H. Raudsepp, A. Birk, J. Koort, O. Strandmann, K. Baars, P. Johanson, J. Jaakson, J. Parik, A. Podrätshik, T. Kuusik, T. Laur, F. V. Mikkelsaar, N. Köstner, V. Neggo, K. Saral, K. Virma, J. Kalm, J. Raamot, Max Bock, J. Reintam, A. Kurrikoff, J. Kurviits, K. Ast, A. Veiler, Ed. Kansmann, J. Lasn, J. Kärner, Masik, A. Oinas, H. Riiberg.

Juhatab esimees A. Birk.

Protokollu kirjutab sekretäri vanem abi V. Neggo.

Päevakord:

1. Maade kontrolli alla võtmise eelnõu III lugemisel.
2. Valitsuse deklaratsioon.
3. Ajutise Valitsuse võimupiiridest Maapäeva istumisjärkude vaheaegadel I lugemisel.
4. Mandaatkomisjonide aruanded.
5. Maapäeva istumisjärgu lõpetamisküsimus.
6. Läbirääkimised.

1. Maade kontrolli alla võtmise eelnõu III lugemisel.

Maade kontrolli alla võtmise eelnõu kannab ette komisjoni aruandja mn. N. Köstner III lugemisel.

Mn. K. Parts (dem.) arvab, et ära-tähendada tuleb, mis mõisate all mõista tuleb.

Juhataja A. Birk juhib mn. K. Partsi tähelepanemist selle päle, et III lugemisel ainult redaktsionilisi parandusi teha võib, mitte aga sisuliselt.

Mn. J. Reintam (r-d) parandab eelnõu:

§ 3-das peab sõna „mõisa“ välja jääma.

§ 8-das tuleb päle sõnade „valla, maakonna“ juurelisada sõnad „ja linna“.

Aruandja N. Köstner lepib tehtud parandustega.

Häälendamisel võetakse eelnõu kahe häälte vastuseisemisel parandustega vastu. (Vaata lisa nr. 1.)

Mn. K. Parts ja J. Parik (ML.) motiveerivad oma vastuhäälendamist sellega, et redaktsion neid mitmeti mitte rahuldanud ei ole.

2. Valitsuse deklaratsioon.

Pääminister K. Päts kannab ette Valitsuse deklaratsiooni. (Vaata lisa nr. 2.)

Mn. K. Parts (dem.) paneb Maapäevale järgmise üleminekuvormeli ette: „Ajutise Valitsuse deklaratsiooni ärakuulates avaldab Maanõukogu Ajutisele Valitsusele täit usaldust ja loodab, et tema oma avaldatud programmi kõige hoo ja jõuga teostab.“

Mn. J. Parik (ML.) teatab, et Maaliidu fraktsion demokraatlike fraktsiooni ülemineku vormeliga ühineb.

Mn. A. Veiler (töerak.) teatab, et töerakonna fraktsion demokraatlike fraktsiooni ülemineku vormeliga ühineb.

Mn. J. Reintam (r-d) teatab, et rad-dem. fraktsion demokraatlike fraktsiooni ülemineku vormeliga ühineb.

Mn. K. Ast (s-d) teatab, et sots.-dem. fraktsion demokraatlike fraktsiooni ülemineku vormeliga ühineb.

Mn. J. Kärner (s-r) teatab, et sots.-revol. fraktsion Valitsuse kokkuseadmisest osa ei ole võtnud ja sellepärast temale usaldust avaldada ei või.

3. Eelnõu Ajutise Valitsuse võimupiiridest Maapäeva istumisjärkude vaheaegadel I, II ja III lugemisel.

Maapäeva sekretäri vanem abi V. Neggo kannab eelnõu Ajutise Valitsuse võimupiiridest ette. (Vaata prot. nr. 67, lisa nr. 3.)

Mn. P. Põld (dem.) paneb ette eelnõu rutuliseks tunnistada ja kohe kolmel lugemisel vastu võtta, missugune ettepanek hääkskiitmist leiab.

Mn. K. Ast (s-d) teeb ettepaneku järgmised parandused teha:

§ 3-das 30 päeva asemel 15 päeva.

§ 5-das 14 päeva asemel 7 päeva.

Peaminister K. Päts teatab, et Valitsus niisuguse parandusega nõus on.

Võetakse II lugemine ette.

I järk § 1. Mn. K. Partsi ettepanekul parandatakse „Maapäevade istumiste järkude vaheaegadel“ asemel „Maapäeva poolt“.

See paragrahv võetakse parandusega 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

§ 2 võetakse 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

§ 3 võetakse 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

§ 4. Mn. K. Partsi ettepanekul parandatakse „ipso jure“ asemel „iseenesest“.

See paragrahv võetakse parandusega 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

§ 5 võetakse 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

II järk võetakse 3-me erapooletuks jäämisega vastu.

Võetakse III lugemine ette.

Kogueelnõu ühesparandustega võetakse III lugemisel 3-me erapooletuks jäämisega vastu. (Vaata lisa nr. 3.)

4. Mandaatkomisjonide aruanded.

Maapäeva sekretäri esimene abi V. Neggo kannab I, II ja III mandaatkomisjoni protokollid (Vaata lisad nr. 4, 5, 6) ette, mis Maapäeva poolt kinnitust leiavad.

5. Maapäeva istumisjärgu lõpetamine.

Mn. J. Parik teeb ettepaneku: „Maapäev otsustab istumiste järku lõpetada ja jätab Maapäeva kokkukutsumise küsimuse Maapäeva juhatuse ja vanemate-kogu otsustada.“

Selle ettepaneku poolt kõik.

Maapäeva esimees A. Birk lõpetab istumisjärgu selle päale tähelepanemist juhtides, et asjaajamine viimasel istumiste järgul lootust ühisele platvormile jõudmiseks annab. Maapäev on suutnud rasketest aegadest üle jõuda ja on enesele laialiste rahvakihtide usaldust võitnud. Ühtlustunnet, mis siin viimastel Maapäeva koosolekutel ennast avaldanud, viigu Maapäeva liikmed laiali minnes, igasse kodumaa nurka, rahvast ühisele loovale tööle virgutades.

A. Birk (allkiri).

K. Saral (allkiri).

H. Raudsepp (allkiri).

H. Pöhl (allkiri).

A. Veiler (allkiri).

J. Reintam (allkiri).

K. Ast (allkiri).

V. Neggo (allkiri).

LISAD.

LISA nr. 1.

Määrused mõisamaade kontrolli alla võtmise ja maaolude esialgse korraldamise kohta.

Maaküsimuse lõpulikku otsustamist Asutava Kogu hooleks jättes, paneb Maanõukogu rahva varanduse alalhoidmise ja nälja hädaohu eest kaitsmise otstarbel järgmised määrused maksma:

§ 1. Kõik mõisade maad ühes metsadega lähevad viibimata vallanõukogude kontrolli alla, kelle korraldusel mõisades

täielik inventur mõisa liikuva varanduse ning mõisa maade peal olevate majanduslikkude ettevõtete üle kokku seatakse ja korraliku majapidamise järele valvatakse.

Tä h e n d u s 1. Linna mõisade kontrolli korraldavad linnavolikogud.

Tä h e n d u s 2. Mõisamaade all tuleb mõista siin ja alamal kõiki mõisade päralt olevaid maid, mida mõis kas otsekoheselt oma enda majandamise läbi või väljarendimise teel kasutab, ilma vahet tege mata, kas need maad n. n. mõisa-, talu- või orjusemaa, või kuuendiku- ehk kvootemaa hulka kuuluvad.

§ 2. Kõik kroonu ja kroonupõllupanga mõisad ja metsad kõigi nende päralt- olemistega tunnistatakse Eesti Vabariigi omanduseks. Põllutööministerium võtab valitsemise nende mõisade ja metsade üle enda kätte.

§ 3. Põllutööministerium hakkab viibimata kantnikkude ja popside maatarvituse laiendamiseks ning maatameeste maaga varustamiseks tegelikka eeltöid tegema.

§ 4. Kõik muutused põlluharimiseks väljarenditud maatükkide kohta käivates rendilepingutes, mis Saksa okkupatsiooni ajal tehtud, niisama ka rendilepingute ülesütlemised sel ajal, tunnistatakse tühjaks. Nende asemele jäävad maksma enne 24. veebruari 1918. a. jõus olnud lepingud.

§ 5. Kui mõisade ehk talude küljest väljarenditud maatükkide kohta käivad rendilepingud rentnikkudele miskisuguseid teo- või naturalrendi kohustusi peale panevad, siis tulevad need viimased rahalisteks kohustusteks ümber arvata sõjaeelsete hindade ja tööpalkade põhjal.

Tä h e n d u s: See määrus käib, kui üks pool seda nõuab, ka teenistuselepingute kohta, mis oma sisu poolt rendilepingud on.

§ 6. Ajutisele Valitsusele antakse õigus maade peale progressivistilist maksu määrata.

§ 7. Mõisa metsade valitsemise ja tarvitamise kohta annab põllutööministerium iseäralised määrused.

§ 8. Käesolevate määruste elusseviimist korraldavate valla-, maakonna-, linna- ja üleriikliste asutuste kokkuseade ja võimupiirid määrab Ajutine Valitsus iseäralise käsukirjaga ära; samuti annab ta tarvilised juhatuskirjad nende maksmapanemiseks.)

LISA nr. 2.

Maapäeva rühmade kokkuleppel on A. V. uus koosseis järgmine:

Pea- ja sõjaminister — Päts.
Töö- ja hoolekandeminister — Rei — peaministri asetäitja.

Välisminister	— Poska.
Siseminister	— Peet.
Põllutööminister	— Strandmann.
Rahaminister	— Kukk.
Haridusminister	— Luts.
Kohtuminister	— Jaakson.
Tööstus-kaubandus- minister	— Köstner.
Toitlusminister	— Raamot.
Teedeminister	— Säkk.

Rahvuste ministrite kohad on veel vabad.

A. Valitsus võtab Eesti vabariigi tüüri raskel ja vastutusrikkal ajal oma kätte. Tarvis kõik kohalikud asutused luua, riigi piirised pealetungimise vastu kaitsta ja riigikassale kindel alus panna — need ülesanded seisavad esimesel paigal, ainult siis, kui need nurgakivid pandud, on A. V. võimalik rahulikult põhjalikkude uueduste rajamisele asuda.

Eesti vabariigi sisemises elus oleks esimene ja peaülesanne A. K. valimised läbi viia M. P. poolt vastu võetud valimise seaduse põhjal, mis valimisi üleüldisel, ühetaolisel, salajasel, otsekohesel ja proportsionalsel alusel kindlustab, sugu peale vaatamata 20 aastastest vanadusest peale. Nende valimiste teostamisel töötab A. V. õigusluse ja seaduslikkuse piirised kaitsta ja igasuguse seadusevastase surve vastu, tulgu see kust poolt tahes, oma võimu täiel mõõdul maksma panna.

Et julgeolek ja seaduslik kord Eesti riigis igakülgsest teostatud oleks, tahab A. V. ennast kohalikkude omavalitsuse asutuste peale toetada, viimaste seisukorda selleks kindlustada ja nende töövõime tõstmiseks uusi seaduste eelnõusid valmistada, mille abil kohaliku omavalitsuse vähema üksuse suurus oleks kindlaks määratud ja omavalitsuse asutuste järkude vahekorid kindlale alusele seatud. Vähemuses olevate rahvuste kulturaliste ja poliitiliste huvide kaitseks mõtleb A. V. kindlad eeskirjad valmistada ja need kohe maksma panna, et rahvusliste õerumiste tärkamist ära hoida.

Üks tähtsamatest ülesannetest A. V-l on maaküsimuse ettevalmistamine A. K. jaoks. Selleks on kõige pealt vaja, et maa tagavara puutumata maadhariva rahva jaoks alal hoitaks. A. V. on uuesti maksma pannud Vene aegse seaduse, mille järele maa müümine ja pantimine keelatud on. Kuid sellest on vähe. Põllupidamise elaval ja surnud inventaril on suur tähtsus maa olude korraldamises ja ka praegusel raskel ajal toitluse küsimuse lahendamises. Sellepärast tahab A. V. M. P. poolt vastu võetud seadust, mis inventari kontrolli alla paneb ja valitsust õigustari metsade laastamist takistada, juhatuskirja rutulise valmistamisega kohe üle maa täiel mõedul ka tegelikus elus maksma panna. Põllupankade uuele alusele seadimiseks tahab A. V. veel enne A. K. kokkutulekut tarvilikud uuendused

oma määrustena maksma panna. Põllumeeste elukutselise esituse loomine põllutöökoja näol on hädasti tarvilik, selles esituses tahab A. V. kõikide põlluharijate liikide huvide kaitsele vaba võimaluse luua. Ka seda esitust tahab A. V. enne A. K. kokkutulekut teostada. Põllutööliste seaduse läbivaatamise võtab A. V. kohe käsile ja tahab sealt kõik ajast iganenud korraldused kohe ära kaotada. A. V. tahab kohe sammusid astuda, et temal tulevaste suurte põllumajandusliste uueduste läbiviimisel tarvilised tehnilised jõud ettevalmistatud ja korraldatud oleks, et A. K. maaküsimust lõpulikult ära otsustada ja kiirelt elus läbi viia võiks.

Tööstuse alal püüab A. V. sõja, korralageduse ja Saksa okupatsiooni võimude poolt purustatud ettevõtteid uuesti jalule aidata, neile küttematerjali ja tooresaineid kätte toimetada ja nende saadustele turgusid leida aidata. Senini töötas meie suurtööstus ainult Vene turu tarvis. Nüüd, kus see turg kadunud, on tarvis uusi leida. Neid võib kohe leida osalt Lääne-Europas, osalt Venemaast lahutatud ääriikides, peaaesjalikult Ukrainas. Esialgseid läbikäimise ja kaubalepinguid tahab A. V. nende riikidega kohe teha. Eesti piiridest käib suurem transiidi tee Soomest ja Skandinaaviast Venemaale ja Vene ääriikidesse. Selle transiidi kergendamist saab A. V. igatepidi toetama. Siin seisab esimesel plaanil sadamate ja iseäranis Tallinna sadama korraldamine, mille eeltööde juurde kohe asuda tuleb, et selleks tarvilikka suuremaid rahasummasid üleüldise rahu järel kohe oleks võimalik Tallinna uue vabasadama ehitamiseks liikuma panna.

Eesti mereasjanduse edendamiseks ja meremeeste hariduse eest hoolitsemiseks tahab A. V. kõige pealt uue meremeeste koolide võrgu välja töötada ja selleks eeltöösid teha, et Eesti riigi piirides meremehed ka kõrgemat haridust oma elukutse nõuete kohaselt võiksid saada.

Tööstajate ja kaupmeeste proportsionalse esitusekogu (Tööstuse ja kaubanduse koja) tahab A. V. juba enne A. K. kokkutulekut elule kutsuda. Olemasolevate esitustega tahab valitsus kontaktis töötada.

Tööliste kohta tulevad kohe kõik need töökaitse ja tööliste kinnituse seadused maksma panna. Osalt on see juba sündinud, nii on 8 tunniline tööpäev juba maksev. Enne Saksa okupatsiooni kindlaks määratud palganormide maksmapanemiseks tahab A. V. kohe tegelikku sammusid astuda.

Tööpuuduse pehmemdamiseks ja ära kaotamiseks võtab valitsus kõige energilisemad abinõud tarvitusele.

Eesti, kui vabakaupluse riik, peab raudteedevõrgu looma, mis mitmel sihil

tema rannas lõpeksid ja ühtlasi Vene-maale vaba ja takistamata kaupade läbi-vedu võimaldaksid, selleks on kõige pealt tarvis hoogsasti eeltöösid jätkata, et kõige pealt Tallinn ja Moskva otsekohe raudtee-ga ühendatud oleksid. Uute poliitiliste väl-javaadete kohaselt tuleks sellele teele kohane siht leida ja selle teostamiseks kapitali koondama hakata. A. V. asub ka eelnõude väljatöötamisele, et juurdeveo teede võrku laiendada hakata. Kodumaa veeteede korraldamiseks ja eeltööde tege-miseks tahab A. V. kohe nõukogud elule kutsuda, kus kohalikud huvid mitmekül-gelt esitatud oleksid.

Maanteede võrgu läbivaatamisele, uute teejärkude jagamisele ja seaduste eelnõu-de valmistamisele, kuidas meie maanteesid paremale järjele tõsta, asub A. V. kohe. Niisama pannakse kõige suuremat rõhku selle peale, et post ja telegrahvi kohe tege-vusesse astuksid ja et kõnetraadi võrk laieneks ja rahvale kättesaadavamaks muutuks.

Raudteede, telegrahvi ja posti teeni-jate ja ametnikkude palga ja tööolude parandamine on üheks tungivaks valit-suse ülesandeks.

Julgeolek ja seadusline kord on ilma kohtute kaastegevuseta vähe kindlustatud, sellepärast paneb A. V. kõige suuremat rõhku selle peale, et kohtud uuesti oleksid oma tegevust alganud. Selleks on kõige pealt tarvis kohtute võimupiirid kohtu-asutuste järkude vahel uuesti ära jaotada. Kõige pealt peab vallakohus, kui seisus-line kohus, jäädavalt kaduma, rahukohtu-nikkude võrku tuleb laiendada, ja nende võimupiirisid tõsta, sedasama tuleb ko-gude ja ringkonnakohtu kohta teha. Kõr-gemaks kohtuks tuleb Riigikohus luua. Sellekohased seadused on maksma pandud. A. V. kohuseks on neid seadusi tegelikult oma määrustega teostada. Kõik kohtud peavad Eesti, kui riigi, ja elanikkude ena-muse keeles oma asju õiendama, kuid ka teistele Eesti riigis vähemuses elavate rah-vuste keeltele antakse tarvilikud õigused, mille kohta kindlad eeskirjad kohe A. V. poolt välja töötatakse.

Rahvahariduse alal on A. V. sunnitud kõige pealt venestamise ja saksastamise katseid lõpetama. Koolid tulevad rahvus-lisele alusele seada, rahvusliste segakoo-lide lõpetamine viiakse kõige kiiremalt läbi. Rahvakooli aluste laiendamise eel-tööd võetakse kohe käsile sel sihil, et üle-üldist, sunduslist ja tasuta rahvakooli pikema õpeajaga ja laiema kavaga luua. Kõikide koolide valitsemine koondatakse ühe ministeriumi võimukonda. Ülikoolide ülevõtmise ja uuesti avamise võimaluste lahendamiseks võetakse kõige kiiremad abinõud tarvitusele. Väljaspool kooli hari-duse edendamiseks tahab A. V. seltskond-lisele algatusele võimalikult avarad piirid

luua. Elukutse koolide asutamiseks ja nende arendamiseks tahab A. V. kõige laiemat toetust anda ja põllutöökoolide võrgu teostamise peale kõige suuremat rõhku panna. Ühtlasi teeb A. V. oma üles-andeks hariduse alal töötajate elutingi-miste parandamiseks eelnõusid valmis-tada.

Eesti riigi kassa oli tühi, kui Eesti ise-seisvus välja kuulutati. A. V. väljamine-kud kasvavad aga iga päev, sellepärast on A. V. sunnitud kõige kiiremaid abinõu-sid tarvitusele võtma, et oma väljamine-kuid katta. Tarvis on laenude näol riigi väljaminekute katmiseks raha leida. A. V. peab sisemise laenu, mis juba M. P. poolt lubatud, teostamist kõige energilisemalt kiirustama, ühtlasi aga sammusid tegema, et väljast rahalist abi saada, ja ka sellel sihil tegev olla, et Eesti raha üksusele ja riigipangale kindlat alust panna. A. V. hool saab olema, et praegu valitsev mitme riigi maksuvahendite rohkus kaoks ja nende kurss rahaturu nõudmiste järel ku-juneks. Rahaasutustele tahab A. V. sel-leks abiks olla, et tarvilik pöördeag ilma ärevuseta ja rahaturu vapustamiseta sün-niks. A. V. asub kohe uute maksusea-duste väljatöötamisele ja tahab juba enne A. K. kokkutulemist mõned otsekohesed maksud läbi viia. Riigi eelarve kindlale alusele seadmiseks teeb A. V. kõik tarvil-likud sammud ja tal on kindel tahtmine A. K. kokkutulekuks juba ülemineku aja-järgust läbi jõuda ja et riigi eelarvet val-miskujul uuele valitsusele üle anda, mis A. K. poolt ametisse seatakse.

Toitluse alal tahab A. Valitsus kindla kontrolli abil kõik toiduained nii ära jao-tada, et nende väljajaotamine ilma kat-kestamata sünniks. Leiva normi tahab A. V. suuremates linnades juba lähemal ajal tõsta, iseäranis rasket tööd tegevatele rahvakihtidele. Et toiduainete hindade tõstmiseks takistusi teha, tahab A. V. toiduainete väljaveo takistuseks kõige mõ-juvamad abinõud tarvitusele võtta ja selle eest hoolt kanda, et Eesti sadamate kaudu juba lähemal ajal oleks puuduvaid toidu-aineid sisse veetud. Puskari tegemise vastu tahab A. V. kõige mõjuvamad abi-nõud tarvitusele võtta.

Et Eesti riigile teiste riikide poolt olemas olemise õigust kindlustada, selleks tahab A. V. juba kohe sellele alusele asu-miseks eeltöösid teha, et Eesti erapooletu ja vabakauplemise maa on, kes ühtlaselt sõbralikus vahekorras kõigi rahvastega elab. Eesti riik on rahva enesemäära-mise õiguse põhjal tekkinud ja sellele õi-gusele tahab Ajutine Valitsus kaitset ja tuge suurriikide poolt leida. A. V. teeb sammusid selleks, et tema esitajad välja-maal, iseäranis rahukonverentsil suudak-sid Eesti iseseisvusele ka rahvusvahelises elus kindla aluse panna, selleks tahab A. V. juba lähemal ajal omale väljamaal eri-

kordse esituse luua, mis ühe A. V. liikme juhatusel seal töötaks.

Kõiki neid ülesandeid võib A. V. ainult siis teostada, kui noort Eesti vabariiki lastakse rahulikult areneda, kui ta kõiki oma jõudu võib rahuliku ülesehitava ja loova töö peale juhtida. Eesti rahvas tahab kõigi rahvastega rahu elada ja heas läbisaamises elada — tema ei tungi teiste peale, ei ihka võõraid maid ja rahvaid oma külge liita. Kuid Eesti piiri ähvardatakse väljaspoolt. Eesti ida piiri ääres seisavad sõjariistus salgad, kes valmis on meie rahulikule maale tungima, et siin korralagedust sünnitada, rahva enesemääramise õigust rikkuda ja demokraatlikule alusele seatud riigikorrale tõsiseks hädaohuks olla. Võera, Eesti rahvast senini rõhunud rahva ülivõim on jälle vabastatud Eesti peale tungimas. On teateid, Vene sõjavägede juhataja on korralageduse puhul nälgivatele Vene salkadele meie maa, kui rikkaliku saagi peale näidanud, kus rahva käest arvatakse toiduaineid sõjariistade abil ära riisuda ja väeõimuga välja vedada. See hädaoht on suur ja tõsine, sest meie väikese rahva ja riigi vastu on suur rahvameri oma esimesed vood liikuma pannud. A. V. on sunnitud olnud Eesti riigi kaitseks Eesti rahvaväe lipu alla kutsuma, esialgselt vabatahtlike kokkukutsumise näol, nüüd aga ka mitme aastakäigu sunnikutse välja kuulutama. A. V. loodab, et Eesti rahvas äratundmisele on jõudnud, et nüüd meie rahva ja maa saatus jäädavalt rahvaste ees otsustada on. Suudame meie oma riigis sisemist korda ja iseseisvust kaitsta, siis on Eesti rahvale vaba arenemise võimalus kindlustatud. Ei ole meil küllalt arusaamist oma rahva tulevikust, ei pane meie kõik oma vaimlised ja varalised jõud kodumaa kaitseks liikuma, siis on ka meie iseseisev tulevik väga kahtlane. Sellepärast loodab A. V., et kui ta riigikaitse otstarbel rahva käest kõige suuremaid jõupingutusi nõuab, kui ta häda korral kõik teovõimulised mehed lipu alla kutsub oma riiki vägivalla vastu kaitsma, et see kutse ka tegelikult ühemeelelist toetust leiab. A. V. loodab, et see Kõrge Kogu, kui praegune Eesti riigi kõrgema riiklise võimu kandja, A. V. sel sihil toetab ja A. V. eeskavale, mille kestvuse ajaks ainult vaheaeg kuni A. K. kokkutulekuni on, oma usaldust mitte ei keela.

LISA nr. 3.

Maanõukogu otsus Ajutise Valitsuse võimupiiridest.

Maanõukogu otsustas 27-dal novembril 1918 Ajutise Valitsuse ettepanekul järgmist:

I. Maanõukogu istumisel 24. novembril 1918 heakskiidetud seadust täiendada järgmistest §§:

§ 1. Maanõukogu poolt on Ajutine Valitsus Asutava Kogu kokkutulekuni täielikult volitatud riigivõimu ilma mingisuguste kitsendusteta nii sise- kui välis-asjades tarvitama.

§ 2. Ajutine Valitsus on niisugusel ajal õigustatud lepinguid tegema ning kohustusi riigi peale võtma, kui ka kõik-sugu määrusi ja seadusi välja andma.

§ 3. Kõik istumisjärkude vaheaegadel väljaantud seadused ja määrused pandakse Ajutise Valitsuse poolt Asutavale Kogule, ehk Maanõukogule, kui see enne Asutavat Kogu veel kokku peaks tulema, pärast nende kokkutulekut nende juhatuse kaudu 15 päeva jooksul kinnitamiseks ette. Ei leia nemad Asutava Kogu ehk Maanõukogu poolt kinnitust, siis kaotavad nad oma maksvuse.

§ 4. Kõik seadused ning määrused, mis kinnitamiseks määratud tähtajal ette ei ole pandud, kaotavad tähtaja möödaminckuga iseenesest oma maksvuse.

§ 5. Kõik istumisjärkude vaheaegadel tehtud lepingud ning Vabariigi peale võetud kohustused antakse Asutavale Kogule ehk Maanõukogule 7 päeva jooksul pärast kokkutulekut teada.

II. See seadus hakkab kohe pärast tema vastuvõtmist Maanõukogu poolt maksma.

LISA nr. 4.

I M a n d a a t k o m i s j o n i k o o s o l e k 27. XI 18.

Koos: K. Aest, Laur, A. Veiler, Podrätshik ja J. Kärner.

Komisjon otsustas Maanõukogule ette panna, hra Jaakson'i valimist kinnitada.

Allkirjad: J. Kärner, Podrätshik, K. Aest, T. Laur, A. Veiler.

LISA nr. 5.

II M a n d a a t k o m i s j o n i k o o s o l e k 26. novembril 1918. aastal.

Koos olid komisjoni liikmed: J. Lasn, P. Johanson, V. Mikkelsaar, K. Baars, A. Kurrikoff, E. Kansman, K. Virma, O. Strandmann, A. Birk, V. Neggo, J. Kurvits.

Et komisjoni juhataja J. Temant koosolekul ei viibinud, siis valiti koosoleku juhatajaks hra K. Virma. Protokoll kirjutajaks valiti V. Mikkelsaar.

I. Komisjon vaatas läbi Tartu linna poolt valitud Maanõukogu liikmete valimise asja ja otsustas Tartu linna poolt valitud saadikute E. Aule, P. Põllu, J. Treiali ja J. Lemanni valimist õigeks tunnistada.

II. Et E. Aule maanõukogu liikmete hulgast välja astunud on, siis astub tema asemele samast nimekirjast J. Parik, kelle valimine õigeks tunnistatakse.

III. Et J. Treial surma läbi lahkunud on, siis astub tema asemele samast nimekirjast A. Anvelt-Ostra, kelle valimine õigeks tunnistatakse.

IV. Et Tartu maakonna saadik H. Reimann maanõukogu liikmete hulgast välja astunud on, siis peaks tema asemele samast nimekirjast K. Toom astuma.

K. Toom viibib praegusel ajal väljaspool Eestimaa piirid; maanõukogu liige Podrätshik tõendab aga, et K. Toom enne oma ärasõitu tema kätte äraastumise kirja edasiandmiseks on annud, mida tema aga parajal ajal maanõukogu eestseisusele edasi anda pole saanud, vaid teda pärast maanõukogu laialiajamist M. Martna kätte edasiandmiseks on pidanud andma.

Et K. Toom tagasi astunud on, seda tõendavad ka kaks kirja — üks Eesti Sotsialistide revol. partei maanõukogu fraktsiooni nimel H. Kruusi poolt Eesti Maanõukogu nime peale ja teine sama fraktsiooni nimel H. Reimani poolt Maapäeva Eestseisuse nime peale.

Kõike seda silmas pidades, otsustas mandaatkomisjon maanõukogule ette panna K. Toomi tagasiastunuks tunnistada.

Tema asemele peaks samast nimekirjast M. Martna astuma. Et aga M. Martna kohta teateid ei ole, kas ta maanõukogusse selle nimekirja järele astub, siis otsusta-

takse maanõukogule ette panna K. Toomi asemele astuja küsimust lahtiseks jätta.

V. Usaldades Eesti Sots.-Dem. Tööliste partei maapäeva fraktsiooni teadaannet selle üle, et M. Martna, kes praegu väljamaal viibib, Tallinna linna poolt nimekiri nr. 5 järele valituna maanõukogu liikmete hulgast tagasi astunud on, paneb komisjon ette sama nimekirja järele järgmist kandidaati A. Oinast maanõukogu liikmeks astunuks lugeda.

Allkirjad: K. Virma, K. Baars, J. Kurvits, J. Reintam, A. Kurrikoff, Protokoll kirjutaja F. V. Mikkelsaar, A. Birk, Victor Neggo, Ed. Kansmann, J. Lasn.

LISA nr. 6.

III mandaatkomisjoni
koosolek 26 novembril 1918.

Rakvere maakonna valijatekogu protokoll 25. juunist 1917 läbi vaadates, leidis, et surnud maanõuniku hra H. Kask'i asemele Mart Meos Maapäeva liikmeks, kui järgmine kandidaat nimekirjast, tuleb lugeda.

Allkirjad: Chr. Arro, J. Koort, K. Saral, J. Raamot, T. Kuusik.